

علامت های قرآن کریم

سوالات ابتدایی درس

۱. علامت هایی که برای صحیح ادا کردن صدای حروف در زبان عربی وضع شده اند را نام ببرید.
۲. نام فارسی «حرکات» و «حروف مدّی» را بگویید و وجه تسمیه^۱ آنها را بیان کنید.
۳. چه تفاوتی بین حرکات و حروف مدّی وجود دارد؟
۴. چرا بیان صحیح صداها (حرکات و حروف مدّی) در زبان عربی بسیار اهمیّت دارد؟

شروع درس

همانطور که در درس اوّل بیان کردیم برای صحیح خوانی کلمات قرآن کریم (عربی) علامت هایی را وضع کرده اند.^۲ علامت های وضع شده عبارتند از: ۱. حرکات (ـَ، ـِ، ـُ) ۲. حروف مدّی (ـِ، ـِ، ـِ، ـِ، ـِ، ـِ) ۳. سکون (ـْ) ۴. تشدید (ـّ) ۵. مدّ (ـّ) ۶. تنوین (ـّ، ـّ، ـّ).

بیشتر این علامات از حیث نوشتار با علامات زبان فارسی یکسان هستند ولی از حیث تلفظ تعدادی متفاوت هستند که در درس های آینده مفصّلاً بیان می کنیم.

چند نکته:

۱. در فارسی به حرکات، «صداهای کوتاه» و به حروف مدّی، «صداهای کشیده» می گویند. علت این نامگذاری آن است که این ها در اصل صدا با هم مشترک هستند و تفاوتشان در میزان کشش صدای آنها می باشد؛ صدای حرکات، کوتاه و صدای حروف مدّی، دو برابر حرکات می باشد.
نکته: این دو (حرکات و حروف مدّی) فقط در زبان عربی در اصل صدا با هم مشترک هستند و در زبان فارسی با هم فرق می کنند. وقتی تلفّظ این ها را در درس های آینده بیان کنیم خواهید دید که این دو {بر خلاف تلفّظشان در فارسی} عین یکدیگر هستند فقط یکی بیشتر از دیگری کشیده می شود.
توضیح بیشتر این نکته: بین صداهای کوتاه و کشیده در فارسی علاوه بر تفاوت کمّی، تفاوت کیفی نیز وجود دارد. یعنی هم در میزان کشش با هم تفاوت دارند و هم در کیفیت تلفّظ. ولی در عربی بین صداهای کوتاه و کشیده فقط تفاوت کمّی وجود دارد.
۲. صداها (چه کوتاه و چه بلند) مهم ترین نقش را در حروف و کلمات دارند و تغییر هر یک معنای کلمه را به طور کلی تغییر می دهد، به عنوان مثال:

(۱): «وجه تسمیه» یعنی علتی که به خاطر آن این نام را برایش انتخاب کرده اند.
(۲): البته لازم به ذکر است این علامات منحصر در قرآن نیستند بلکه در کتابت عبارات غیر قرآنی نیز به کار می روند، به عبارتی دیگر این علامت ها، علامات زبان عربی است و از آنجایی که زبان قرآن عربی است لذا آن ها را یاد می گیریم تا به کمک آنها حروف و کلمات قرآن را صحیح ادا کنیم.

- اَمَام = جلو، پیش رو
- اَنْعَمْتُ = تو نعمت دادی
- قَتَلَ = کُشت
- اِمَام = پیشوا و رهبر
- اَنْعَمْتُ = من نعمت دادم
- قَاتِل: جنگید

۳. همانطور که دیدید با اشتباه گفتن صدای یک حرف و یا حتی رعایت نکردن مقدار کشش آن^۱، معنای کلمه به طور کلی تغییر پیدا می کند. لذا علاوه بر آشنایی با اسم و شکل و تلفظ علامت های قرآن کریم، با تمرین زیاد سعی کنید بر صحیح خواندن مسلط شوید تا قرآن را همانگونه بخوانید که بر پیامبر ﷺ نازل شده است.

(۱): همانطور که بیان شد، تلفظ فتحه و الف در زبان عربی کیفیتاً شبیه هم هستند ولی در زبان فارسی خیر.